

EXPUNERE DE MOTIVE

Membră a Organizației Națiunilor Unite din anul 1955 și a Consiliului Europei din anul 1993, România este parte la un număr de tratate internaționale având ca obiect prevenirea torturii, tratamentelor crude, inumane sau degradante. Articolul 5 al Declarației universale a drepturilor omului, articolul 7 al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice și articolul 3 al Convenției europene a drepturilor omului prevăd că nimeni nu va fi supus la tortură și nici la pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante. Prevederi asemănătoare cuprind Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (la care România a aderat prin Legea nr. 19/1990, publicată în „Buletinul Oficial al României“, partea I, nr. 112 din 10 octombrie 1990), respectiv Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (ratificată de România prin Legea nr. 80 din 30 septembrie 1994, publicată în “Monitorul Oficial” nr. 285 din 7 octombrie 1994).

La data de 24 septembrie 2003, România a semnat de asemenea Protocolul opțional la Convenția pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (Protocolul a fost adoptat la 18 decembrie 2002 în cadrul celei de-a cincizeci și șaptea sesiuni a Adunării Generale a Națiunilor Unite și a intrat în vigoare la 22 iunie 2006).

Ulterior anului 1990, situația din instituțiile medico-sociale pentru persoanele cu dizabilități mintale, respectiv din penitenciare și centrele de reținere și arestare preventivă a cunoscut o anumită ameliorare. Cu toate acestea, însă, tratamentul aplicat persoanelor aflate în aceste instituții se impune îmbunătățit în mod substanțial. Această necesitate rezultă inclusiv din constatările multianuale ale instituțiilor guvernamentale și non-guvernamentale internaționale sau din România care au ca scop monitorizarea și evaluarea situației din aceste instituții. Un exemplu concludent îl constituie, în acest sens, Rapoartele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT) privind vizitele făcute în România în anii 1995, 1999, 2001, 2002, 2003 și 2004.

Experiența de la nivelul sistemului de instituții amintit a evidențiat și evidențiază de asemenea necesitatea punerii la punct a unui mecanism intern independent apt să monitorizeze situația din aceste instituții, precum și să inițieze, elaboreze și propună strategii, politici publice și norme de reglementare în acest domeniu. În exercitarea atribuțiilor de autoritate de reglementare la nivel național în materia prevenirii torturii și a relelor tratamente, mecanismul național de prevenire va urmări de asemenea

compatibilitatea legislației naționale cu reglementările similare de la nivelul ONU și cu cele comunitare. În acest sens se vor impune amendamente la reglementările actuale în special cu privire la instituțiile medico-sociale pentru persoanele cu dizabilități mintale, dar și cu privire la instituțiile penitenciare, de reținere și arestare preventivă. În prezent, asemenea atribuții, mai ales de control, sunt stabilite – destul de lacunar și prea puțin coerent – în responsabilitatea Inspecției sociale (cu privire la instituțiile medico-sociale pentru persoanele cu dizabilități mintale), respectiv a Administrației Naționale a Penitenciarelor și Inspectoratului General al Poliției (în domeniul penitenciarelor, respectiv al centrelor de reținere și arestare preventivă). Deficiențele de ordin legislativ și de funcționare instituțională sunt dublate în cazul acestor autorități de un grad de independență în mod evident insuficient raportat în special la atribuțiile de control care le revin. Astfel, acestea se află în situația exercitării actului de control și de evaluare cu privire la implementarea și respectarea prevederilor legale în domenii aflate fie sub autoritatea și responsabilitatea proprii fie sub autoritatea și responsabilitatea ministerelor cărora ele însele le sunt subordonate (Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse, respectiv Ministerul Justiției și Ministerul Internelor și Reformei Administrative).

Înființarea unui mecanism intern independent pentru prevenirea torturii și tratamentelor inumane și degradante, pe care o propunem prin prezentul Proiect de Lege, constituie de asemenea o cerință expresă cuprinsă în Protocolul opțional la Convenția pentru prevenirea torturii (Partea a V-a a Protocolului Opțional). Potrivit prevederilor Protocolului, una dintre atribuțiile mecanismului național de prevenire este de a menține legătura cu Subcomitetul ONU de Prevenire a Torturii și de a-i trimite acestuia informații. Protocolul Opțional stabilește că Statele-Părți vor asigura un grad corespunzător de independență instituțională în organizarea și funcționarea mecanismului național pentru prevenirea torturii. În elaborarea prezentului Proiect de Lege au fost avute în vedere cerințele Protocolului Opțional cu privire la independența instituțională a mecanismului național de prevenire, precum și celelalte principii și reguli cuprinse în Protocolul Opțional referitoare la înființarea și funcționarea mecanismelor naționale independente de prevenire.

Documentul ONU (articolul 4, paragraful 2) stabilește că privarea de libertate înseamnă orice formă de detenție sau închisoare, sau plasarea unei persoane într-un mediu public sau privat de reținere din care nu îi este permis să plece după voia sa, prin ordinul oricărei autorități judiciare, administrative sau de altă natură. În considerarea acestei prevederi, competențele mecanismului național independent pentru prevenirea torturii urmează să vizeze atât domeniul activității instituțiilor penitenciare, de reținere și arestare preventivă, cât și pe cel al activității din cadrul

instituțiilor medico-sociale pentru persoanele cu dizabilități mintale, publice și private.

Față de cele de mai sus, înaintăm Parlamentului spre dezbatere și aprobare Proiectul de Lege privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Național pentru Prevenirea Torturii.

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

LEGE

privind înființarea Consiliului Național pentru Prevenirea Torturii

Parlamentul României adoptă prezenta lege:

Capitolul I Dispoziții generale

Art. 1. - În vederea examinării în mod regulat a tratamentului aplicat persoanelor private de libertate, în conformitate cu legislația internă și cu documentele internaționale la care România este parte, precum și a formulării de recomandări pentru îmbunătățirea acestui tratament, se înființează Consiliului Național pentru Prevenirea Torturii, denumit în continuare Consiliul, autoritate administrativă autonomă cu personalitate juridică, aflată sub control parlamentar, cu sediul în municipiul București.

Art. 2. - (1) În înțelesul prezentei legi, prin persoană privată de libertate se înțelege persoana aflată în detenție sau închisoare ori plasată într-un mediu public sau privat de reținere din care nu îi este permis să plece după voia sa, prin ordinul oricărei autorități judiciare, administrative sau de altă natură.

(2) În înțelesul prezentei legi, locuri supuse examinării Consiliului sunt penitenciarele, centrele de reținere și arestare preventivă, precum și instituțiile publice și private care prestează servicii medico-sociale pentru persoanele cu dizabilități mintale.

Capitolul II

Atribuțiile, organizarea și funcționarea Consiliului

Art. 3. – În îndeplinirea scopului său, Consiliul exercită următoarele atribuții, cu respectarea principiilor legalității, independenței funcționale și a personalului, imparțialității și obiectivității:

a) examinează în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor private de libertate în vederea consolidării protecției acestora împotriva torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante și a exercitării fără discriminări a drepturilor și libertăților fundamentale ale acestora;

b) verifică legalitatea prezenței persoanelor private de libertate în locurile supuse examinării Consiliului, asigurarea tratamentului medical adecvat, a dreptului persoanelor la o a doua opinie medicală și a accesului acestora la o listă cu medicii la care pot apela pentru o a doua opinie medicală;

c) formulează recomandări cu caracter obligatoriu către autoritățile competente, în vederea îmbunătățirii tratamentului și condițiilor persoanelor private de libertate și a prevenirii torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante;

d) formulează și propune spre adoptare strategii, politici publice și norme de reglementare în domeniul prevenirii torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, luând în considerare normele pertinente cuprinse în legislația internă și în documentele internaționale la care România este parte;

e) formulează propuneri și observații privind legislația existentă sau proiectele legislative;

f) verifică, din oficiu sau la sesizarea oricărei persoane interesate, cazurile în care sunt semnalate acte de tortură, pedepse sau tratamente inumane sau degradante ori alte încălcări ale drepturilor persoanelor private de libertate și face recomandări cu caracter obligatoriu pentru autoritățile cu atribuții legale în domeniu;

g) sesizează de îndată autoritățile competente cu privire la cazurile de tortură, pedepse sau tratamente inumane sau degradante ori alte încălcări ale drepturilor persoanelor private de libertate comise prin fapte de natură penală;

h) acordă asistență persoanelor private de libertate care au nevoie de aceasta în a formula plângeri către autoritățile competente legal cu privire la cazurile de tortură, pedepse sau tratamente inumane sau degradante ori alte încălcări ale drepturilor persoanelor private de libertate comise prin fapte de natură penală;

i) sesizează de îndată organele de cercetare penală competente cu privire la cazurile de deces al persoanelor private de libertate;

j) verifică activitatea autorităților cu atribuții legale de control al locuri supuse examinării Consiliului și face recomandări cu caracter obligatoriu pentru acestea și pentru autoritățile în subordinea cărora ele sunt organizate și funcționează;

k) organizează campanii de informare, de educare și instruire în scopul prevenirii torturii, pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante și al exercitării fără discriminări a drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor private de libertate;

l) menține legătura cu Subcomitetul ONU de Prevenire a Torturii, în conformitate cu prevederile Protocolului Opțional la Convenția pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante.

Art. 4. – În scopul îndeplinirii atribuțiilor care îi revin, Consiliului îi sunt asigurate:

a) accesul la toate informațiile referitoare la numărul persoanelor private de libertate în locurile supuse examinării Consiliului, precum și la numărul și amplasarea acestora;

b) accesul la toate informațiile care privesc tratamentul aplicat persoanelor private de libertate și condițiile în care acestea trăiesc și își desfășoară activitatea;

c) accesul la toate locurile supuse examinării Consiliului și la instalațiile și amenajările acestora;

d) posibilitatea de a avea întrevederi cu persoanele private de libertate, fără martori, fie personal, fie cu un interpret dacă se consideră necesar, precum și cu orice altă persoană despre care Consiliul consideră că poate furniza informații pertinente;

e) libertatea de a alege locurile pe care dorește să le viziteze, inopinat, și persoanele cu care dorește să aibă întrevederi;

f) încunoștințarea, de îndată, de către locurile supuse examinării Consiliului, asupra cazurilor de deces al persoanelor private de libertate;

g) dreptul de a fi informat, în termenul legal sau cu celeritate, cu privire la măsurile luate de autoritățile competente ca urmare a sesizărilor și recomandărilor formulate de către Consiliu;

h) calitatea procesuală activă în apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor private de libertate;

i) dreptul de a menține legătura cu Subcomitetul ONU de Prevenirea Torturii, de a-i trimite acestuia informații și de a se întâlni cu acesta.

j) publicarea și diseminarea rapoartelor anuale ale Consiliului.

(2) Autoritățile competente examinează recomandările Consiliului și dialoghează cu acesta în vederea eventualelor măsuri de punere în aplicare.

Art. 5. – (1) Nicio autoritate și niciun funcționar nu va dispune, aplica, permite sau tolera vreo sancțiune împotriva vreunei persoane sau organizații pentru fapta de a fi comunicat Consiliului sau reprezentanților acestuia orice informație, fie ea adevărată sau falsă, și nici una dintre aceste persoane sau organizații nu poate fi prejudiciată în vreun alt mod.

(2) Informațiile confidențiale strânse de către Consiliu sunt privilegiate. Datele cu caracter personal nu se pot publica fără consimțământul expres al persoanei respective.

Art. 6. – (1) Personalul Consiliului este format din președintele Consiliului, vicepreședintele Consiliului, membrii Colegiului director, inspectori de specialitate, funcționari publici și personal contractual. Funcția de inspector de specialitate este funcție publică cu statut special. Pentru ocuparea funcției de inspector de specialitate sunt necesare cunoștințe profesionale și aptitudini corespunzătoare exercitării funcției.

(2) Numirea inspectorilor de specialitate se face pe baza unui concurs sau examen, organizat potrivit regulamentului aprobat prin hotărâre a Colegiului director, la propunerea președintelui Consiliului, și publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, precum și pe pagina de internet a Consiliului.

(3) Numirea inspectorilor de specialitate, a celorlalți funcționari publici și, respectiv, a personalului contractual se face potrivit Legii nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 24/2000 privind sistemul de stabilire a salariilor de bază pentru personalul contractual din sectorul bugetar, aprobată prin Legea nr. 383/2001, cu modificările ulterioare, și Codului muncii.

Art. 7. – (1) Organul colegial, deliberativ și decizional, responsabil pentru îndeplinirea de către Consiliu a atribuțiilor prevăzute de lege este Colegiul director.

(2) Colegiul director este compus din 11 membri, cu rang de secretar de stat, numiți de Senat, pentru un mandat de 4 ani care pot fi reînnoiți o singură dată, după cum urmează:

a) 3 membri desemnați de organizațiile societății civile legal constituite cu activitate în domeniul apărării drepturilor persoanelor cu dizabilități mintale;

b) 3 membri desemnați de organizațiile societății civile legal constituite cu activitate în domeniul apărării drepturilor deținuților și ale persoanelor arestate preventiv;

c) 3 membri desemnați de Colegiul Medicilor din România;

d) 2 membri desemnați de Uniunea Națională a Barourilor din România.

(3) Instituțiile prevăzute la alin. (2) vor desemna, în mod corespunzător, câte un supleant.

(4) Ședința de constituire a Colegiului este legală dacă participă cel puțin majoritatea membrilor săi.

Art. 8. – (1) Poate fi numit membru al Colegiului director orice cetățean român care îndeplinește cumulativ următoarele condiții:

a) are capacitate deplină de exercițiu;

b) are studii superioare absolvite cu diplomă de licență;

c) nu are antecedente penale și se bucură de o bună reputație;

d) are cunoștințe profesionale și aptitudini corespunzătoare în domeniul atribuțiilor Consiliului.

2) La numirea membrilor Colegiului director se va urmări ca minimum două treimi dintre aceștia să fie licențiați în științe medicale și științe juridice.

3) Membrii Colegiului director pot fi revocați sau eliberați din funcție numai în următoarele cazuri:

a) demisie;

b) expirarea duratei mandatului;

c) incapacitate de muncă, potrivit legii;

d) dacă au fost condamnați definitiv pentru o faptă prevăzută de legea penală;

e) dacă nu mai îndeplinesc condițiile prevăzute la alin. (1);

f) la propunerea fundamentată a cel puțin două treimi din numărul acestora.

4) În situația în care împotriva unui membru al Colegiului director se pune în mișcare acțiunea penală, acesta se consideră suspendat de drept din funcție până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești. Dacă prin hotărâre se constată nevinovăția persoanei în cauză, suspendarea ei din funcție încetează, este repusă în toate drepturile avute anterior suspendării și i se achită drepturile bănești de care a fost lipsită.

5) În situația prevăzută la alin. (3) lit. d) calitatea de membru al Colegiului director încetează de drept la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.

Art. 9. – Consiliul este condus de un președinte, ales de membrii Colegiului director din rândul acestora, pentru un mandat de 4 ani. Președintele este ordonator principal de credite. Președintele este ajutat în activitatea sa de un vicepreședinte, ales de Colegiul director dintre membrii acestuia, pentru un mandat de 2 ani.

Art. 10. - (1) Structura organizatorică a Consiliului, atribuțiile, sarcinile și răspunderile personalului din aparatul propriu se stabilesc prin regulamentul de organizare și funcționare elaborat și aprobat de către Colegiul director, cu avizul conform al Comisiei juridice, de numiri, disciplină, imunități și validări și al Comisiei pentru drepturile omului, culte și minorități ale Senatului.

Art. 11. – (1) Finanțarea cheltuielilor curente și de capital ale Consiliului se asigură integral de la bugetul de stat. Proiectul de buget se întocmește de președintele Consiliului, cu avizul Ministerului Economiei și Finanțelor, și se înaintează Guvernului, pentru a fi inclus în proiectul bugetului de stat.

3) Numărul maxim de posturi al Consiliului este de 110, putând fi modificat prin legea bugetului de stat, la propunerea președintelui Consiliului.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor articolului 75 și ale articolului 76 alineatul (2) din Constituția României, republicată.

**Președintele
Camerei Deputaților,
Bogdan Olteanu**

**Președintele Senatului,
Nicolae Văcăroiu**